

TÜRKİYE'DE TFRS'YE GÖRE ŞEREFİYE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ TESTİ: BİST 100 ŞİRKETLERİ TARAFINDAN KULLANILAN İSKONTO ORANLARININ ANALİZİ

Aziza SYZDYKOVA

Arş. Gör., Ahmet Yesevi Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

azizayesevi@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, TFRS'ye göre şerefiye değer düşüklüğü testi için kullanılan iskonto oranı belirleme yöntemlerini ve bu yöntemlerin rolünü analiz etmektedir. TFRS tarafından ortaya konan mevcut kuralların analiz edilmesinin yanı sıra bu çalışma, 2014 yılında BİST 100 şirketlerince kullanılan iskonto oranlarının ampirik analizinin sonuçlarını da göstermektedir.

Çalışmanın amacı, şirketleri TMS 36-Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı çerçevesinde şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü uygulamalarını inceleyerek, Standart gereklerinin uygulanma seviyesi hakkında bir kaniya varmaktır.

Çalışma örneklem şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testine ilişkin dipnotların yeterli bilgi içermediklerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Şerefiye, Değer düşüklüğü, TMS 36, BİST 100, İskonto Oranı

GOODWILL IMPAIRMENT TESTING ACCORDING TO IFRS IN THE TURKEY: AN ANALYSIS OF THE DISCOUNT RATES USED BY THE ISE 100 COMPANIES

ABSTRACT

This paper analyses the role and the methods of the determination of discount rates used for goodwill impairment testing according to IFRS. In addition to analysing the regulations laid out by the applicable IFRS, the paper displays the results of an empirical analysis of the discount rates used by the ISE 100 companies in the year 2014.

The objective of study is to investigate the application of goodwill impairment in terms of companies within the framework of IAS 36- Impairment of Assets and have knowledge about the application level of the requirements of this Standard.

The study shows that disclosures regarding impairment testing lack detailed information.

Keywords: Goodwill, Impairment, IAS 36, ISE 100, The Discount Rate

1. GİRİŞ

Günümüzün, hemen hemen her gün şirketlerin bütününe (ya da en azından bir kısmının) el değiştirdiği küresel iş dünyasında, şerefiye değeri büyük uluslararası şirketlerin çoğunun bilançolarının önemli bir parçası haline gelmiştir. Yakın tarihli bilindik bir örnek de Google'ın, toplam varlıkları yaklaşık 6.3 milyar dolar olan Motorola Mobility'yi 12.5 milyar dolara satın almasıdır (Thomson Reuters, 2012).

Şerefiye değeri ve şerefiye değeri muhasebesi, Amerikan yatırım bankası Lehman Brothers'ın 2008 yılındaki iflasını takip eden küresel finansal kriz esnasında kamunun ilgi alanına girmeye başlamıştır (Agnes ve Rüttler, 2013).

2008 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde başlayarak, muhasebe kural ve standartlarına harfiyen uygun görünmekle beraber, şirketlerin gerçek ekonomik durumunu yansıtmayan, üstelik bağımsız denetimi yapılmış finansal tabloların baş rol oyuncusu olduğu finansal kriz, muhasebe uygulamalarının içerdiği esnekliğin gerekliliğine ilişkin tartışmaları arttırmıştır. Son dönemde, küresel ekonominin içine girdiği bunalım nedeniyle şirketlerin finansal tablolarında kayıtlı olan şerefiye tutarlarındaki değer düşüklükleri artmıştır. Bu artışa paralel olarak nakit yaratan birimlerin belirlenmesi, nakit akımlarının tahmin edilmesi ve uygun iskonto oranının saptanması konusunda uygulamacıların oldukça fazla yargıda bulunmalarını gerektiren ve karmaşık bir standart olan TMS 36- Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardının uygulanmasıyla ilgili zorluklar ve incelikli noktalar nedeniyle şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü testleri ilgi odağı haline gelmiştir (Ertan ve Gençoğlu, 2013).

Türkiye'de 2005 yılından beri halka açık şirketler tarafından uygulanmakta olan standartlar, şerefiyeye ilişkin mevcut düzenlemelerden önemli ölçüde farklılıklar içermektedir. TMS/TFRS'lerin uygulanmasının Türk Muhasebe Sistemi açısından faydalı olması, uygulamanın doğru bir şekilde yapılmasıyla mümkün olacaktır. TMS 36'da şerefiyede değer düşüklüğüne ilişkin hükümlerinin ne şekilde uygulandığına ilişkin analizlerin yapılması literatüre katkı sağlayacaktır.

Çalışmada öncelikle TMS 36 kapsamında şerefiye ve şerefiyede değer düşüklüğü ile ilgili olan hükümler incelenmiş, kullanım değerinin belirlenmesi için indirgenmiş nakit akımları yönteminin uygulanması teorik olarak

açıklanmıştır. Çalışmanın uygulama kısmında, BİST 100 endeksinde yer alan şirketlerin 2014 yılına ait yıllık finansal tabloları incelenerek standardın uygulamaya ne şekilde yansıdığına ilişkin bir tespit yapılmaya çalışılmıştır.

2. ŞEREFİYENİN TANIMI VE RAPORLANMASI

Şerefiye, şirketlerin devir alınması esnasında, şirket için ödenen bedel ve piyasa rayiç tutarı ile ölçümlenen net varlıkların değeri arasındaki pozitif farktır. Eğer şirketlerin piyasa rayiç tutarları hesap edilemiyorsa, ilgili şirketin bilançosundaki net defter değeri esas alınmalıdır (Yardımcıoğlu, 2007, s. 64).

İşletme birleşmesinde elde edilen şerefiye, bireysel olarak tespit edilmeleri ve ayrı olarak muhasebeleştirilmeleri imkânı olmayan varlıklardan beklenen gelecekteki ekonomik yararlar için devralan tarafından yapılan ödeme olarak tanımlanmaktadır (TFRS 3, Ek A125).

Şerefiye, diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız olan nakit akışları yaratmamakta ve genellikle birden fazla nakit yaratan birimin nakit akışına katkıda bulunmaktadır (TMS 36, prf. 81).

Diğer yandan şerefiye, aşırı kâr yaklaşımı çerçevesinde de ele alınmaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda şerefiye birçok yıl boyunca anormal kâr beklentisinin şimdiki değeridir ve şerefiye, belirlenebilir net varlıkların normal kazançlarının bugünkü değeri ile normal üstü kazançların bugünkü değerleri arasındaki farktır. Ayrıca şerefiye belirleme sürecinde gelecek normal ve normal üstü kazançların tahmin edilmesi ve bu kazançların uygun bir iskonto oranı ile iskonto edilmesi de önem arz etmektedir (Otlu ve Çukacı, 2007).

Şerefiye; birleşme maliyetinin, edinilen şirketin tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve koşullu yükümlülüklerinin muhasebeleştirilmesinden sonra kalan kısmıdır. Buna göre şerefiye şu şekilde formüle edilebilir: (Gökçen, Ataman ve Çakıcı, 2006, s.30.)

Şerefiye = Satın Alma Fiyatı (Birleşme Maliyeti-BM) - İktisap Edilen Net Varlıkların Gerçeğe Uygun Değeri (NV)

BM > NV ise şerefiye vardır, varlık olarak tanınır ve değer düşüklük testine tabi tutulur.

BM < NV ise birleşme kârı (negatif şerefiye) vardır ve gelir tablosuna yansıtılır.

Şerefiyenin ortaya çıkmasında etkili olan faktörün, devralınan şirketin sahip olduğu yüksek pazar payı ve bu paydan kaynaklanan sektör ortalamasının üzerindeki kâr beklentisi olduğu ileri sürülmektedir. Bu varlık kaleminin en önemli özelliği, diğer varlık kalemlerine bağlı olarak ortaya çıkması ve tek başına alınıp satılmasının pek mümkün olmamasıdır (Yardımcıoğlu, 2007, s. 64).

Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nde maddi olmayan duran varlık olarak raporlanan şerefiye, TMS/TFRS'lere göre maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirme kriterlerini taşımaz, diğer bir ifadeyle diğer varlıklardan ayrıştırılmadığı, onlardan ayrı satılmadığı, somut bir mal üretiminde kullanılmadığı için, TMS 38 - Maddi Olmayan Duran Varlıklar kapsamında ele alınmamıştır. TMS/TFRS'lere uygun bilançolarda şerefiye maddi olmayan duran varlıklar içinde sınıflandırılmamakta, aktif unsurlar içerisinde ayrı olarak gösterilmektedir. Şerefiyenin ölçülmesi ve muhasebeleştirilmesi "TFRS 3- İşletme Birleşmeleri", sonraki dönemlerde değerlendirilmesi ise "TMS 36- Varlıklarda Değer Düşüklüğü" kapsamında düzenlemiştir.

3. ŞEREFİYEDE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜNÜN TESTİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Şerefiyede değer düşüklüğü, genellikle şerefiyenin gerçeğe uygun değeri ile defter değeri arasındaki fark olarak bilinmektedir. Şerefiyede değer düşüklüğü hesaplaması kolay olmamakla birlikte sadece gerçeğe uygun değer ile defter değeri arasındaki fark da değildir. Bu hesaplama için maddi ve maddi olmayan duran varlıkların değerlendirme yöntemlerinin ve satın alım fiyatlarının ve bunların varlıklara dağılımının çok iyi biçimde bilinmesi gerekmektedir (Terzi, 2009).

Türkiye'de, "TMS 36- Varlıklarda Değer Düşüklüğü", 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 18/03/2006 tarih ve 26112 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

TMS 36'nın amacı, varlıkların geri kazanılabilir değerlerinden daha yüksek bir değerle izlenmesini önlemek amacıyla uyulması gereken ilkeleri belirlemektir. TMS 36'nın 80. maddesinde belirtildiği gibi, "değer düşüklüğü

testi için, bir şirket birleşmesinde elde edinilen şerefiye, birleşme tarihinden itibaren, devralanın diğer varlıkları veya borçlarının söz konusu birimlere veya birim gruplarına dağıtılmış olup olmadığına bakılmaksızın, birleşmenin yarattığı sinerjiden faydalanması beklenen devralanın her bir nakit yaratan birimine veya birim grubuna dağıtılır". Standart bu hükmü şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü testinin yapılabilmesi için bir gereklilik olarak ifade etmektedir.

Buna göre, şerefiyede değer düşüklüğü testi yapılabilmesi için öncelikle nakit yaratan birimlerin belirlenmesi gerekmektedir. Standartta nakit yaratan birim, diğer varlıklardan veya varlık gruplarından sağlanan nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız bir nakit girişi yaratan belirlenebilir en küçük varlık grubu olarak tanımlanmaktadır.

Nakit yaratan birimlerin belirlenmesi ilgili kişi/kişilerin yargıda bulunmalarını gerektirmektedir (Ertan ve Gençoğlu,2013).

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birim/birim grubu değer düşüklüğü açısından yıllık olarak test edilmelidir. Ayrıca ilgili birimin değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine ilişkin her ne zaman bir belirti ortaya çıkarsa, şerefiye dahil defter değeri, geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırılarak değer düşüklüğü açısından test edilir (TMS 36, prf. 90). Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan bir birimin yıllık değer düşüklüğü testi, her yıl aynı zamanda olmak koşuluyla, bir yıllık dönemin herhangi bir zamanında yapılabilir. Farklı nakit yaratan birimler, farklı zamanlarda değer düşüklüğü testine tabi tutulabilir (TMS 36, prf. 96).

Standartta değer düşüklüğü göstergeleri sıralanmış göstergeler, işletme içi göstergeler ve işletme dışı göstergeler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

a) İşletme Dışı Göstergeler

- Varlığın bilanço dönemi içinde pazar fiyatının beklenmedik bir şekilde düşmesi,
- İşletmenin faaliyette bulunduğu teknik, ekonomik çevrede, pazar koşullarında veya yasal yapıda işletmenin aleyhine olacak şekilde önemli düzeyde değişikliklerin olması,
- İşletmenin değerlemeye konu varlığın getirilerini ve dolayısıyla onun kullanım değerini önemli ölçüde etkileyecek şekilde pazar faiz

oranlarının yükselmesi ve bunun sonucunda da geri kazanılabilir değerlerin düşmesi,

- İşletmenin pazar değeri/defter değeri rasyosunun önemli bir şekilde düşmesi ve hatta 1'in altına inmesi,

b) İşletme İçi Göstergeler

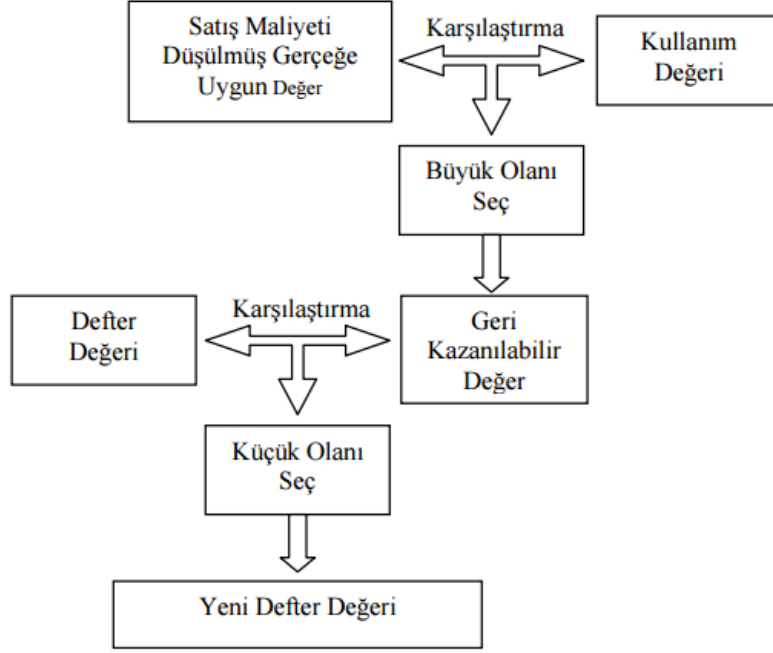
- Bu varlığın fiziken hasar görmesi veya olağanüstü bir şekilde eskimesi,
- Varlığın gelecekte kullanım şeklinde dezavantajlı bir şekilde kullanımında değişiklik yapılması, varlığın kullanımdan alınması, kullanıldığı bölümün yeniden organizasyonunu gerektiren durumların ortaya çıkması veya varlığın içinde bulunduğu bölümün faaliyetlerin durdurulması¹,
- İşletmenin iç raporlama sisteminden de görülecek şekilde, varlığın veya varlık grubunun getirilerinde önemli ölçüde gerilemenin olduğu, bununla ilgili harcamaların olağanüstü artması, beklenenin üzerinde verim düşüklüğü,

Varlıkların değerinde değer düşüklüğü olabileceğinin göstergeleri sadece bunlarla sınırlı değildir. Bunlar sadece bir göstergedir. Burada sayılanların dışında da başka göstergeler olabilir (Örten ve diğ., 2015, s. 489-490).

Standarda göre, varlığın geri kazanılabilir değerinin, defter değerinden daha düşük olması durumunda aradaki fark değer düşüklüğü zararidir. Buna göre, değer düşüklüğü zararı, varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşan kısmını ifade eder. Defter değeri, bir varlığın birikmiş amortisman (itfa) ve birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonra finansal tablolara yansıtıldığı tutarı olarak geri kazanılabilir tutar ise, bir varlığın veya nakit yaratan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanı olarak tanımlanmaktadır. TMS 36'da satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer, "bir varlık veya nakit yaratan birimin karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında gerçekleştirilen satışı sonucunda elde edilecek tutardan, elden çıkarma maliyetlerinin düşülmesi ile bulunan değeri", kullanım değeri ise "bir varlık veya nakit yaratan birimden

¹Varlık bu duruma geldiğinde aynı zamanda TFRS 5 - Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran ve Varlıklar Durdurulan Faaliyetler standardına uygun şekilde başka bir hesaba alınırlar.

elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeri” olarak ifade edilmektedir.

Şekil 1: Değer Düşüklüğü Testi

Varlığın veya nakit yaratan birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinin her ikisini birden belirlemek her zaman gerekli değildir. Söz konusu tutarlardan herhangi birinin ilgili varlığın veya nakit yaratan birimin defter değerini aşması durumunda, varlık veya nakit yaratan birim değer düşüklüğüne uğramamıştır ve diğer tutarı tahmin etmek gerekmez (TMS 36, prf. 19). Ancak, şirketler nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarının satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer mi yoksa kullanım deri mi olduğunu finansal tablo dipnotlarında belirtmekle yükümlüdür (TMS 36, prf. 130/e).

TMS 36 kapsamında değer düşüklüğü zararı, öncelikle nakit yaratan birime dağıtılmış olan şerefiyenin defter değerinden düşülür, kalan kısım nakit üreten birimi oluşturan varlıkların defter değeri ile orantılı bir şekilde ilgili varlıklara dağıtılır (TMS 36, prf. 104). Defter değerinde meydana gelen söz konusu

azalışlar, ilgili varlıklarda değer düşüklüğü zararı olarak dikkate alınır ve kâr/zararda muhasebeleştirilir (TMS 36, prf. 60).

Bir varlığın kullanım değerinin hesaplanması sürecinde, şirketin varlıktan elde etmeyi beklediği gelecekteki nakit akışlarının tahmini, bu nakit akışlarının tutarı ve zamanlamasında olabilecek değişikliklerle ilgili beklentiler, piyasa riski hariç tutulmuş cari faiz oranı ile temsil edilen paranın zaman değeri, varlıkta yer alan belirsizliğe katlanmanın bedeli ve likidite azlığı gibi, piyasa katılımcılarının şirketin varlıktan elde etmeyi beklediği gelecekteki nakit akışlarının fiyatlandırmasına yansıtacağı diğer unsurlar dikkate alınmalıdır (TMS 36, prf. 30). Kullanım değeri tahmin edilirken, varlığın kullanımı süresince ve kullanım süresi sonunda elden çıkarılmasından elde edilmesi beklenen nakit giriş ve çıkışları tahmin edilmeli ve gelecekteki nakit akışlarına uygun iskonto oranı uygulanmalıdır (TMS 36, prf. 31).

TMS 36/55'te kullanım değeri tespit edilirken, nakit akımlarının indirgenmesinde kullanılacak iskonto oranlarının, paranın zaman değeri ve gelecekteki nakit akış tahminlerinde dikkate alınmamış olan, varlığa özgü riskleri yansıtan vergi öncesi oranlar olması gerektiği belirtilmekte ancak vergi öncesi oranın nasıl hesaplanacağına dair kesin ilkelere yer verilmemektedir. İskonto oranının, vergi sonrası oran olması durumunda, oranın vergi öncesi oranı yansıtacak şekilde düzeltilmesi gerekir (TMS 36/A20). Kullanılan iskonto oranı finansal tablo dipnotlarında belirtilmelidir (TMS36, prf. 130/g).

Buna göre Standart metninde, indirgenmiş nakit akımları yönteminin uygulanmasında vergi öncesi nakit akımlarının vergi öncesi iskonto oranıyla indirgenmesi gerektiği belirtilmekte ve iskonto oranının finansal tablo dipnotlarında açıklanması istenmektedir. Bu durumda finansal tablo dipnotlarında açıklanması gereken iskonto oranı vergi öncesi iskonto oranı olmalıdır (Duff ve Pelps,2011).

TMS 36/A17'ye göre varlığa özgü bir oranın doğrudan piyasadan elde edilemediği durumlarda, şirket, iskonto oranını tahmin etmek için başlangıç noktası olarak;

- (a) İşletmenin ağırlıklı ortalama sermaye maliyetini,
- (b) İşletmenin marjinal borçlanma oranını,
- (c) Diğer piyasa borçlanma oranlarını dikkate alabilir.

Standartta başlangıç noktası olarak kullanılabilceği belirtilen bu oranlar piyasa verileri dikkate alınarak hesaplanan vergi sonrası iskonto oranlarıdır (Ertan ve Gençoğlu,2013).

UMS 36'ya göre, nakit akımlarının indirgenmesinde, vergi öncesi nakit akımları kullanılmalıdır. Ancak, vergi öncesi iskonto oranının belirlenmesi mümkün olmakla birlikte oldukça güçtür. İşletme değerlemesinde iskonto oranının tespit edilmesinden yaygın kullanılan yöntem ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti yöntemidir (Duff ve Phelps,2011). Ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti, hedeflenen veya optimal bir sermaye yapısında borcun ve sermayenin maliyetinin ağırlıklandırılması ile hesaplanmaktadır. Sermaye maliyetinin hesaplanması için en çok kullanılan yöntem ise sermaye varlıkları fiyatlandırma modelidir (Perek,2007, s. 148). Bu yöntemde kullanılan veriler, gözlemlenebilen, piyasa temelli bilgilerdir. İşletmeler vergi ödedikleri için, sermaye piyasası verileri, vergi sonrası oranlar üzerinden oluşmaktadır. Vergi öncesine ilişkin veriler, genellikle direkt olarak gözlemlenememektedir.

TMS 36'da; iskonto oranının, vergi sonrası esasa dayanması durumunda, oranın, vergi öncesi oranı yansıtacak şekilde düzeltme gereği bulunmasına rağmen, buna ilişkin düzenleme yoktur.

Ancak TMS 36'nın gerekçesinde vergi sonrası iskonto oranları kullanılarak vergi öncesi iskonto oranlarının belirlenmesinde brütleştirme yaklaşımı (grossing up approach) ve tekrarlama yaklaşımı (iterative approach) olmak üzere iki yöntemden bahsedilmektedir (Ertan ve Gençoğlu,2013).

Brütleştirme yaklaşımına göre vergi öncesi iskonto oranı, vergi sonrası iskonto oranının, "1-vergi oranı"na bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Tekrarlama yaklaşımına göre çok daha kolay hesaplanabilecek olmasına rağmen, bu yöntemle hesaplanan vergi öncesi iskonto oranları kullanılarak bulunan kullanım değeri çoğu durumda (nakit akımlarının sürekli olması ve büyüme oranının 0 olması durumu dışındaki durumlarda) hatalı sonuçlar ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Tekrarlama yaklaşımı, vergi sonrası iskonto oranları kullanılarak hesaplanan kullanım değerlerinin, vergi öncesi iskonto oranları kullanılarak hesaplanan kullanım değerlerine eşit olacağı varsayımı üzerine kurulmuştur. Bu yaklaşıma göre öncelikle vergi sonrası nakit akımlarının vergi sonrası iskonto

oranları kullanılarak indirgenmesiyle kullanım değeri hesaplanmaktadır. Daha sonra vergi öncesi nakit akımlarını, hesaplanmış olan bu kullanım değerine eşitleyen iskonto oranı (vergi öncesi iskonto oranı) tespit edilmektedir. Bu yöntemle göre vergi öncesi iskonto oranı kullanım değerinin hesaplanmasında kullanılan bir girdi değil, TMS 36'ya göre raporlama yapan şirketlerin finansal tablo dipnotlarında halka açıklama zorunluluğu bulunduğu için hesaplanan bir çıktı niteliğinde olmaktadır (Ertan ve Gençoğlu,2013).

4. LİTERATÜR TARAMASI

Gücenme ve Arsoy (2006) konsolide mali tabloların düzenlenmesinde şerefiyenin muhasebeleştirilmesi, şerefiyede değer düşüklüğü testinin uygulanması ve değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesi üzerinde durmuşlardır.

Perek (2008), maddi olmayan duran varlıkların değerlendirme yöntemlerinden gelir yaklaşımında tespit edilmesi gereken iskonto oranını, TFRS hükümlerine göre ne zaman ve nasıl hesaplanacağını anlatmakla beraber standardın açık olmadığı durumlarda iskonto oranının teorik ve pratik olarak en uygun nasıl hesaplanacağını araştırmıştır.

Akgün (2009), şerefiye ve şerefiyenin nakit yaratan birimlere dağıtımını ve şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü zararının iptal edilmesi konularını örnek uygulamalar çerçevesinde ele almıştır.

Akgün (2011), gerçeğe uygun değer belirlenmesi ve şerefiye açısından önemine değinmiştir.

Agnes ve Rüttler(2013), UFRS'ye göre şerefiye değer kaybı testi için kullanılan iskonto oranı belirleme yöntemlerini ve bu yöntemlerin rolünü analiz etmiştir. UFRS'de ortaya konan mevcut kuralların analiz edilmesinin yanı sıra 2008 ile 2011 yılları arasında FTSE 100 endeksindeki en büyük 30 şirketin kullandığı iskonto oranlarını analiz etmiştir. Analiz sonuçlarına göre çoğu şirketin uygulamada kullandığı vergi sonrası ağırlıklı ortalama sermaye maliyetini, vergi öncesi orana aktarmayı içeren kesinti yönteminin yeterli olmadığını ve geri kazanılabilir tutarın belirlenmesinde kullanım değerinin kullanılmasının yeterli olduğunu göstermiştir. Başka bir sonuç daha, şirketlerce kullanılan ortalama iskonto oranları 2008 ile 2011 yılları arasında nispeten sabit

kaldığını göstermiştir. Bu da şirketlerin, kriz esnasında ilave riskleri iskonto oranına yansıtmadıkları anlamına geldiğini göstermiştir. Yazarlar ayrıca değer düşüklüğü testine ilişkin dipnotların detaylı bilgi içermediklerini de vurgulamaktadır.

Kaiying Ji (2013), Avustralya’da halka açık 1534 şirketin 2007 ile 2009 dönemindeki şerefiye değer düşüklüğü kararlarının zamanlamasını incelemiştir. Çalışma sonucunda örneklem şirketlerin çok önemli kısmının şerefiye değer düşüklüğünde standart usullerine göre düşürmediğini ifade etmektedir.

5. ŞEREFİYENİN DEĞERLEMESİNDE BİST 100 ENDEKSİNDE YER ALAN ŞİRKETLERİN UYGULAMALARI

Türkiye’de, BİST’de işlem gören şirketler finansal tablolarını 2005 yılından itibaren TMS/TFRS’lere göre raporlamaktadır. Çalışmada, BİST 100 endeksinde işlem gören şirketlerin 2014 yılına ait finansal tabloları incelenerek, söz konusu şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testlerine ilişkin uygulamaları incelenmiştir.

5.1. Veri Seti

Çalışmanın veri seti, BİST 100 endeksinde yer alan şirketlerin 2014 yılına ait yıllık finansal tabloları ve finansal tablo dipnotları kullanılarak elde edilmiştir. Analizde finansal tablolar ve finansal tablo dipnotları “Kamuyu Aydınlatma Platformu”nun web sayfasından elde edilmiştir (www.kap.gov.tr).

5.2. Bulgular

Analizde öncelikle, BİST 100 endeksinde işlem gören şirketlerden, finansal tablolarında şerefiye kayıtlı olanlar belirlenmiştir.

Tablo 1’de örneklem grubunun kompozisyonu hakkında bilgiler açıklanmaktadır:

Tablo 1: BİST 100 Endeksindeki Şirketlerin Şerefiye Kaleminin Toplam Varlıklar İçindeki Yüzdesi

Sektör	Endeks içindeki şirket sayısı	Şerefiyenin toplam varlıklar içindeki yüzdesi ve şirket sayıları				
		0 (sıfır)	%1'e kadar	%1-%10 arası	%10-%20 arası	%40
İmalat Sanayi	40	26	7	7	-	-
Mali Kuruluşlar	30	19	7	4	-	-
Toptan ve Perakende Ticaret	8	6	-	-	1	1
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	6	2	3	-	1	-
Diğer	16	8	5	3	-	-
TOPLAM	100	61	22	14	2	1

Tablo 1'de görüldüğü gibi, 61 şirketin bilançolarında şerefiye hesabı sıfır iken, 22 şirketin toplam varlıklarının yaklaşık olarak %1'lik kısmı, 14 şirketin toplam varlıklarının %1-%10'lük kısmı, 2 şirketin toplam varlıklarının %10-%20'lik kısmı şerefiyeden oluşmaktadır, 1 tane şirketin şerefiyesi de toplam varlıklarının %40'ı kadardır.

İşletmenin toplam varlıklarının içinde şerefiyenin payı arttıkça, şerefiyenin muhasebeleştirilmesi, değer düşüklüğünün hesaplanması ve kayıtlanması ile ilgili yapılabilecek hataların önemlilik derecesi de artmaktadır (Ertan ve Gençoğlu,2013).

Tablo 2: Geri Kazanılabılır Değerin Hesaplanmasında Kullanılan Yöntem

Yöntem	Şirket Sayısı	Yüzde olarak
Kullanım Değeri	18	%46
Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değeri	4	%10
Açıklamayan	17	%44
Toplam	39	%100

Yukarıdaki Tablo 1'den görüldüğü gibi örneklem şirketlerin (toplam 100) 61'inin bilançolarında şerefiye hesabı sıfırdır. Tablo 2'de 39 şirketin şerefiye

değer düşüklüğü hesaplamasında geri kazanılabilir değer belirlenmesi için kullandıkları yöntemler gösterilmiştir. Buna göre geri kazanılabilir değer belirlenmesinde 18 şirket kullanım değeri yöntemini, 4 şirket de satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer yöntemini kullanmıştır. Geri kazanılabilir değer belirlenmesinde kullanım değerini kullanan 18 şirketin hepsi, kullanım değerinin belirlenmesinde indirgenmiş nakit akımları yöntemini kullanmıştır.

TMS 36'nın 103. Maddesinin "e" fıkrasına göre finansal tablo dipnotlarında açıklanması gerektiği halde bilançolarında şerefiye kalemi yer alan 39 şirketten 17 tanesi, geri kazanılabilir değer belirlenmesinde hangi yöntem ve varsayımların kullanıldığına ilişkin bilgileri dipnotlarında açıklamamıştır. Bu 17 şirketin hepsi, şerefiye hesaplarında değer düşüklüğü tespit edilmemiş şirketlerdir.

Tablo 3: Nakit Akımlarının İndirgenme Yöntemi

Nakit Akımlarının İndirgenme Yöntemi	Şirket Sayısı	Yüzde olarak
Vergi Öncesi Nakit Akımlarının Vergi Öncesi İskonto Oranı ile İndirgenmesi	2	%11
Vergi Sonrası Nakit Akımlarının Vergi Sonrası İskonto Oranı ile İndirgenmesi	6	%33
Açıklama Yapmayan	10	%56
Toplam	18	%100

Tablo 3'te görüldüğü gibi geri kazanılabilir değer hesaplanmasında kullanım değeri yöntemini uygulamış olan toplam 18 şirketten, 2 şirket vergi öncesi nakit akımlarını vergi öncesi iskonto oranıyla, 6 şirket de vergi sonrası nakit akımlarını vergi sonrası iskonto oranıyla indirgeyerek kullanım değerini hesaplamıştır. İndirgenmiş nakit akımları yöntemini uygulayan 10 şirket nakit akımlarının indirgenmesinde kullanılan iskonto oranına dair bir açıklama yapmamıştır. Vergi sonrası nakit akımlarını vergi sonrası iskonto oranıyla indirgeyen şirketlerinden 4 tanesi iskonto oranı olarak ağırlıklı ortalama sermaye maliyetinin kullanıldığını ifade etmiştir.

Ayrıca vergi sonrası nakit akımlarını vergi sonrası iskonto oranıyla indirgeyen şirketlerden bir tanesi vergi sonrası oranın, vergi sebebiyle oluşacak

nakit çıkışları gelecekteki diğer vergisel nakit akımları ve varlıkların maliyeti ile vergi matrahları arasındaki farkları göz önünde bulundurarak düzelttiğini ifade ederek, raporlama açısından vergi öncesi iskonto oranını dipnotlarında göstermiştir.

6. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, şerefiye değer düşüklüğü teorisinin ve süreç esasında kullanılan iskonto oranlarının etkisinin eleştirel olarak analiz edilmesidir. Bu, Türkiye’de uygulamada kullanılan iskonto oranları ile şerefiye değer düşüklüğü testi sürecinin değerlendirilmesi için bir temel teşkil edecektir.

Türkiye’de TMS 36’nın uygulanma şeklinin belirlenmesi için, 2014 yılında BİST 100 endeksinde yer alan şirketlerin üzerinde yapılmış olan çalışmada, şirketlerinin 39 tanesinin finansal tablolarında şerefiye kaleminin yer aldığı görülmüştür. Bu 39şirketin 22’sinin diğer bir ifadeyle %56’sının raporladıkları şerefiye rakamının toplam varlıklarının yaklaşık %1’i, 14 şirketin de şerefiye hesabının toplam varlıklarının yaklaşık %10’u olduğu ortaya konulmuştur. Şerefiyede değer düşüklüğü testleri önemlilik kavramı gereğince incelenmesi gereken bir konudur.

Finansal tablolarında şerefiye kayıtlanmış olan tüm şirketler, şerefiyeyi, muhasebe standartlarına uygun olarak bilançolarında maddi olmayan duran varlıklardan ayrı olarak raporlamıştır.

Analize dahil edilen 39 şirketten 18’i geri kazanılabilir değeri tahmin ederken kullanım değeri yöntemini, 4 şirket ise satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer yöntemini kullanmıştır. Satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer yöntemini kullanan şirket sayısının bu kadar az olmasının nedeni, bu yöntemin kullanılması için gerekli olan piyasa fiyatının belirlenmesindeki güçlük olarak açıklanabilir.

TMS 36/103’e göre belirtilmesi gerektiği halde 17 şirket geri kazanılabilir değerlerin hesaplanmasında kullanılan yöntemi açıklamamıştır. Bu durum, analizde incelenen şirketlerin yaklaşık olarak %44’ünün, standardı dikkatli uygulamadığını göstermektedir.

Geri kazanılabilir değerlerin belirlenmesinde kullanım değeri yöntemini kullanan 18 şirketin 2’si vergi öncesi nakit akımlarını vergi öncesi iskonto

oraniyla, 6'sı ise vergi sonrası nakit akımlarını vergi sonrası iskonto oranıyla indirgediğini belirtmiştir. 10 şirket ise finansal tablo dipnotlarında indirgeme yöntemine ilişkin bilgiye yer vermemiştir.

TMS 36/35'e göre gelecekteki nakit akışlarına ilişkin olarak 5 yıldan uzun dönemler için detaylı, kesin ve güvenilir finansal bütçeler/tahminler genellikle mevcut olmadığından tahminlerde en fazla 5 yıllık bir döneme ilişkin en güncel bütçelerin/tahminlerin esas alınması gerekir. Yönetimin, söz konusu projeksiyonların güvenilir olduğundan emin olması ve gelecekteki nakit akışlarını doğru olarak tahmin edebildiğini kanıtlaması durumunda, 5 yıldan daha uzun dönem için yapılan finansal bütçelerinde/tahminlerinde yer alan nakit akışlarını esas alabileceği belirtilmiştir. Buna göre, geri kazanılabilir değerlerin belirlenmesinde kullanım değeri yöntemini kullanan 18 şirketin 5'i gelecekteki nakit akımlarının tahmininde 5 yıllık projeksiyonu esas almışlardır. 1 şirket dipnotlarında 8 yıllık iş planını esas aldığı belirtirken, 1 şirket indirgenmiş nakit akım yöntemi için yönetim tarafından hazırlanan gelecekteki 40 yıllık dönemi kapsayan yıllık iş planlarını kullandığını açıklamıştır. Kullanım değeri kullanan 7 şirket ise buna ilişkin bilgi vermemektedir.

Yukarıdaki bulgulardan görülen en önemli sonuç, örneklem şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testiye ilgili dipnotların detaylı bilgi içermediğidir. Bazı şirketler dipnotlarında geri kazanılabilir değerlerin hesaplanmasına ilişkin herhangi bilgi vermeksizin, "şerefiye değer düşüklüğü testi sonucunda değer düşüklüğü tespit edilmemiştir" cümlesiyle yetinmiştir. Bazı şirketler geri kazanılabilir değer hesaplanmasında hangi yöntem ve varsayımları kullandığını açıklamazken, bazı şirketler sadece yöntem belirtmiş ancak iskonto oranıyla ilgili bilgileri açıklamamaktadır.

Çalışmanın izleyen dönemlerde daha fazla işletmeyi içerecek şekilde geliştirilmesi uygulamaların izlenmesi açısından fayda sağlayacaktır. Ayrıca bu konudaki düzenlemelerin oldukça karmaşık olması dikkate alındığında uygulamaları yönlendirecek örnek ve açıklamaların geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Agnes A.E. & Rüttler,O. (2013). Goodwill Impairment Testing According to IFRS in the United Kingdom: An Empirical Analysis of the Discount Rates Used by the Thirty Largest FTSE 100 Companies, *Berlin School of Economics and Law (HWR Berlin)*, No.75.

- Akgül, B., Gökçen, G. & Çakıcı C. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları*. İstanbul: Beta Yayınları
- Akgün,A.İ. (2009). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü ve Şerefiyenin İncelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 18(2),1-34 .
- Akgün,A.İ. (2011). Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nda Şerefiye ve Gerçeğe Uygun Değer İlişkisi, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2), 39-61.
- Duff & Phelps(2011). Cost of Capital in Goodwill Impairments Reviews: Practical Application. http://www.duffandphelps.com/SiteCollectionDocuments/Articles/vFIN_DP111230%20UK%20Impairments.pdf Erişim Tarihi: 09.12.2015
- Ertan, Y. &Gençoğlu, Ü.(2013). Şerefiyede Değer Düşüklüğü Testi: İMKB 50 Endeksindeki İşletmelerin Uygulamaları, *World of Accounting Science*, 15(2), 1-23.
- Kaiying Ji. (2013), Better Late than Never, the Timing of Goodwill Impairment Testing in Australia, *Australian Accounting Review* No. 67, 23(4).
- Otlu, F. & Çukacı,Y.C.(2007). Şirket Birleşmelerinde Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve Şerefiyenin Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesi, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 6(21),109-128.
- Örten, R., Kaval, H.& Karapınar, A. (2015). *Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları*(9. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Perek, A.A.(2008). Maddi Olmayan Duran Varlıklar İçin İskonto Oranının UFRS Hükümlerine Göre Hesaplanması,*Mali Çözüm Dergisi*. (85), 59-73
- Terzi, S. (2009). Şerefiyede Değer Düşüklük Testinin Uluslararası Muhasebe Standardı (IAS 36) Ve Amerikan Muhasebe Standardı (SFAS 142) Açısından İncelenmesi, *Mali Çözüm Dergisi*,(95),101-122.
- Thomson Reuters(2012). 'Google-China genehmigt Kauf von Motorola Mobility',retrieved: Mai <http://de.reuters.com/article/topNew/idDEBEE84J00L20120520>. Erişim Tarihi: 09.12.2015
- Yardımcıoğlu, M.(2007). Gayri Maddi Duran Varlıkların Mevzuatımız ve Uluslararası Standartlar Yönünden Durumu: Şerefiye Örneği, *Mali Çözüm Dergisi*, (81), 63-68.

